

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק בא שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תרומה, ביח אד"ר, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה ב

156

א. גניזת הארון) „במחלוקת שנוי“³, ואם כן לשם מה הכריע הרמב"ם כדברי האחד⁴, כיון שלכאורה אין ענין זה נוגע לדינא?

ב. יש מפרשים: שתירצו, ש„צורך גדול יש לרבינו בדבר זה לפי שיטתו שתפס לו לקמן בפ"ו מהלכות הללו⁵ . . שקדושת הבית לא בטלה . . דסבר רבינו דהך מילתא דקדושת הבית לא בטלה אזלא כמאן דסבירא ליה ארון במקומו נגנז . . ועל-כל-פנים לענין ביאת מקדש מסתברא דבהכי תליא דהא כתיב⁶ (למבית לפרוכת (ו)אל פני הכפורת וכו'“.

אבל צריך עיון בתירוץ זה, כי [בנוסף לזה שהרמב"ם עצמו מבאר טעמו⁷ במ"ש ש„קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא“ – „לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה⁸“, ובוזה לכאורה אינו נוגע (מקום) הארון דוקא – אינו מובן:] לפי זה הוה ליה להרמב"ם לומר בקיצור ובפירוש ש„ארון במקומו נגנז“;

ואילו הרמב"ם –

3 יומא נג, סע"ב. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ז, ובכ"מ.

4 ראה לקמן הערה 12.

5 בסופו (הט"ו).

6 אחרי טז, ב.

7 שם הט"ז.

8 ומפורש ברמב"ם (שם הי"ד) דקדושה זו נעשית (א) ע"י מעשה הקידוש „שקדשה שלמה“, (ב) ביחד עם זה ש„קידש (שלמה) העזרה וירושלים“ – ולא מפני שהארון הוא במקומו.

א. בריש פ"ד מהלכות בית הבחירה, לאחר שהזכיר הרמב"ם את הדברים שנמצאו בקדש הקדשים – „אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונח כו“ – ממשיך הרמב"ם וכותב:

„ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה שלמה שנאמר¹ ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם וגו' ונגנז עמו מטה אהרן וכו' וכל אלו לא חזרו בבית שני. ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקודש כו“.

וצריך להבין (כמו שהקשו מפרשים²): למאי נפקא-מינה להלכה כל אריכות וסיפור הדברים – היכן וכיצד נגנז הארון וע"י מי היה הדבר? והלא דברי הרמב"ם בספרו יד החזקה „להלכה אמורים . . ודברים שאין יוצא מהן דין מהדינים ולא מוסר והנהגה וידיעה הצריכה אין מדרכו ז"ל להטפל בהם בחיבור זה!“

יתירה מזו: ענין זה (מקום ואופן

1 יומא נב, ב. וש"נ.

1* דה"ב לה, ג. וראה רד"ק שם, שהעתיק לשון דומה ללשון הרמב"ם בשם רז"ל.

2 חידושים וביאורים להיעב"ץ על אתר. וראה חת"ס לחולין ז, א ד"ה קדושה ראשונה.

(ד) יתר על כן: בשני העינים (מקום גניזת הארון, וע"י מי נגזו) האריך הרמב"ם בכמה וכמה פרטים:

(א) ששלמה המלך בנה את המקום לגניזת הארון;

(ב) שהמקום הוא „למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות“;

(ג) שיאשיהו המלך צוה וגזו – ולא „גזו“ סתם¹⁴;

(ד) „וגזו במקום שבנה שלמה“ – ולא „וגזו שם“;

(ה) הביא על זה ראייה מהכתוב;

(ו) ואף העתיק מהכתוב גם את התיבות „ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה“ . בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם וגו'“ שלכאורה אינן נוגעות להוכחה ש„יאשיהו המלך צוה וגזו במקום שבנה שלמה“ –

ומהי הנפקותא לדינא מכל הפרטים הנ"ל?

ג. גם צריך להבין:

(א) מפשטות לשון הרמב"ם „וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום“ משמע, ששלמה בנה „מקום“ זה בבית המקדש מדעת עצמו (לפי ש„ידע שסופו ליחרב“). ותמוה: הרי כל חלקי ופרטי הבית נבנו ע"פ ציווי ה' – „הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל“¹⁵ – ואם כן איך

(א) סתם „בנה בו מקום לגזו בו הארון“ – כך שיש מקום לפרש שתיבת „בו“ קאי על ה„בית“ (שנזכר קודם ובסמוך לו) ולא על „קדש הקדשים“ (שלפני פניו). ונמצא שהעיקר חסר מן הספר – הענין ש„ארון במקומו נגזו“ אינו מודגש בדברי הרמב"ם.

(ב) לא הביא על זה את הכתוב (המובא בגמרא¹⁶) „ויהי שם עד היום הזה“¹⁰, שמודגש בו שהארון נמצא (גם עכשיו¹¹) במקומו.

ועוד ועיקר:

(ג) הדבר אינו מתרץ כלל מפני מה הביא הרמב"ם (את הדעה) שיאשיהו גזו את הארון – פרט שאינו נוגע כלל לשאלה אם הארון במקומו נגזו¹² (או בלשכת העצים)¹³.

9) יומא שם. ברייתא דמלאכת המשכן שם.

10) מלכים א ת, ח.

11) שהרי זה נוגע בעיקר לדברי היעב"ץ,

שלכן הנכנס לשם בזמן הזה חייב. עיי"ש.

12) ובפרט דהא דיאשיהו גזו אין מכריח

לומר שלא גלה לבבל, כמ"ש בכמה מפרשים (גבורת ארי ליומא (מילואים) נג, ב ד"ה תנן. שער יוסף (להחיד"א) להוריות יב, א ד"ה צוה (וגזוים) ש"ל דכו"ע מודו דארון נגזו בימי יאשיהו גם למ"ד דגלה לבבל (אלא שלמ"ד זה נתגלה למחריבים מקום גניזתו ונטלוהו).

ואף שמוזה שהרמב"ם מסיים כאן (לאחרי שכותב „וגזו“), „וכל אלו לא חזרו בבית שני“ לא משמע כ"כ שס"ל שגלה לבבל (וראה מאירי יומא נב, ב שמ"ד שבמקומו נגזו גזו יאשיהו), הרי ס"ס לא מודגש בלשון זה (דיאשיהו גזו) עיקר המכוון בדבריו דבמקומו נגזו ונמצא שם עד היום. וראה חסדי דוד לתוספתא סוטה (פ"ג, ב) דמ"ד דארון במקומו נגזו פליג אתנא קמא, דסבר שלא גזו יאשיהו כלל אלא נגזו מעצמו.

13) ולהיעב"ץ שם נוגע רק הא דבמקומו נגזו (אף שהביא זה רק בניגוד לדעה שגלה לבבל, ולא הביא הדיעה דנגזו בלשכת העצים), לפי

שרק אז שייך האיסור דביאת מקדש מצד „מבית לפרוכת אל פני הכפורת“.

14) ככיומא (נב, ב, נג, סע"ב). ברייתא הנ"ל שם [משא"כ בהוריות יב, רע"א (ועד"ז בתוספתא סוטה פ"ג, ב): יאשיהו מלך יהודה . . צוה וגזוים].

15) דה"א כח, יט – הובא בהקדמת הרמב"ם

יתכן שהוסיף שלמה ובנה „מקום”
בביהמ"ק מדעת עצמו?

(ב) מהו שסיים הרמב"ם את הנ"ל
(ובאריכות) בדברים אודות האורים
ותומים בבית שני? לכאורה, אמנם יש
צד השהו בין האורים ותומים לארון,
ששניהם „לא חזרו בבית שני”¹⁶ – אך
כל ענין האורים ותומים אין מקומו
בהלכות בית הבחירה, כי אם אצל בגדי
כהונה, שמקומם ב„הלכות כלי המקדש
והעובדים בו” (ואכן שם הזכיר
הרמב"ם את הדבר¹⁷), ולשם מה הביא
הרמב"ם ענין זה כאן בהלכות בית
הבחירה?

ועל כרחך צריך לומר, ששייכות
האורים ותומים לארון אינה רק בכך
שלא חזרו בבית שני, אלא יש להם
שייכות לעצם ענין הארון, ומהאי
טעמא הובא הדבר בהלכות אלו יחד
עם דיני הארון.

ד. ויובן זה בהקדים דיוק בנוגע
למקום שבו קבע הרמב"ם הלכה זו:

בריש הלכות בית הבחירה כתב
הרמב"ם¹⁸: „אלו הן הדברים שהן עיקר
בבנין הבית, עושין בו קדש וקדש
הקדשים . . אולם כו””. ואח"כ¹⁹ כתב
„ועושין במקדש כלים וכו””, ומנה את
כלי המקדש ומקומן.

בפרקים שלאחרי זה – פרק שני

לפיהמ" (בנוגע למס' מדות). וראה עירובין קד,
א. סוכה נא, סע"ב.

(16) ראה יומא (כא, ב) שהאור"ת והארון הם
מהחמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון
למקדש שני. ראה כס"מ כאן.

(17) פ"י ה"י.

(18) פ"א ה"ה.

(19) ה"ו ואילך.

ושלישי – ביאר הרמב"ם את צורת
הכלים כו', ובפרק רביעי – את צורת
הבית (כותלי הבית, ההיכל, השערים
וכו').

ועולה השאלה: הלא לכאורה
הארון הוא מכלי המקדש, ואם כן מה
ל(אריכות ב)הלכה הנ"ל אודות גניזת
הארון אצל פרק רביעי (צורת הבית)?

ומזה גופא מוכח, שמה שהארון
עומד בקדש הקדשים הוא (לדעת
הרמב"ם) פרט בצורת הבית; הארון
אינו רק כלי הנמצא בקדש הקדשים
(כשאר כלי המקדש המצויים בהיכל
וכו'), אלא הוא חלק מקדש הקדשים
(הבנין) עצמו²⁰ – כיון שהארון עושה
את ביהמ"ק לבית לה"²¹, כמ"ש²²
ונועדתי לך שם.

[ובזה מבואר הטעם שלא מנה
הרמב"ם את הארון בין כלי המקדש
שפירט בהלכה הנ"ל (בריש הלכות בית
הבחירה)²³: „ועושין במקדש כלים

(20) משא"כ שאר הכלים, דאף שלדעת
הרמב"ם גם הם נכללים בכלל מצות בנין
ביהמ"ק, כמ"ש בסהמ"צ מ"ע כ ושם שרש יב –
הרי זה רק שהם בכלל המו"ע דועשו לי מקדש
כאופן שיהי' בית לה' מוכן להיות מקריבים בו
הקרבנות (רמב"ם ריש הל' בית הבחירה. וראה
בארוכה לקו"ש ח"א ע' 120 ואילך), אבל סו"ס
הם כלי המקדש (כלשונו שם ריש הלכה א'),
משא"כ הארון שהוא (היינו מציאותו בבית
קדוה"ק) חלק „בבנין הבית”.

(21) ל' הרמב"ם ריש הל' ביהב"ח.

(22) פרשתנו כה, כב. וראה לקו"ש ח"ד ע'
1346 ובהערות שם.

(23) ועד"ז בסהמ"צ שם, כשמפרט הכלים
שהם מכלל המ"ע דבנין המקדש.

(* וראה לקמן ע' 252 ואילך).

„למטה“ מקדש הקדשים (במטמוניות עמוקות ועקלקלות) – ואף מקום זה הוא מלכתחילה חלק מן הבית²⁷.

כלומר: גניזת הארון אינה ענין נוסף על בית המקדש (שנעשה כדי לגנוז ולשמור את הארון (בשעה שנתעורר הצורך לכך)). אלא זהו דין בבנין הבית: כשם שלצורך שלימות המקדש יש הכרח שייבנה מקום (קדש קדשים) שבו יעמוד הארון באופן גלוי, כך צריך ביהמ"ק למקום גניזה (בקדש הקדשים²⁸) עבור הארון (ובזה מובטחת נצחיותו של קדש הקדשים, בהיות הארון חלק (עיקרי) ממנו, כנ"ל).

וזהו פירוש דברי הרמב"ם, ובעת שבנה שלמה כו' וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום כו': אין כוונת הדברים ששלמה בנה את המקום מדעת עצמו ח"ו, אלא שבעת בנינו היה מוכרח לדעת שיחרב, ונצטוו ובנה את מקום הגניזה:

כיון שהארון צריך להיות בקדש הקדשים דוקא, הנה אילו חפר שלמה סתם מקום למטה (ע"פ ציווי) מבלי לדעת את תכלית הדבר, אזי היה נמצא שבעת הבנין²⁹ לא נתקדש המקום בתור

וכו' – לפי שהארון אינו כלי (בפני עצמו), כי אם חלק מקדש הקדשים²⁴.

אלא שעפ"ז מתעוררת תמיהה גדולה: לפי זה נמצא, שבבית שני שבו לא היה הארון (במקומו), לא היה קדש הקדשים (שהארון הוא חלק ממנו) בשלימותו; כלומר, שבבית שני היה חסר (לא רק פרט, אלא) אחד הדברים שהם „עיקר בבנין הבית“!

וכדי לסלק תמיהה זו, האריך הרמב"ם בדברים אודות גניזת הארון, שעל-פיהם יובן שאף בבית שני לא היה חסרון „בבנין הבית“²⁵.

ה. והביאור בזה:

במה שכתב הרמב"ם, ובעת שבנה שלמה את הבית כו' בנה בו מקום לגנוז בו הארון כו' אין כוונתו להכריע היכן נגנוז הארון (שהרי מאי דהוה הוה), אלא כוונתו בזה לחדש דין בבנין הבית.

גניזת הארון לא היתה רק ענין של „בדיעבד“ ולית ברירה²⁶, אלא בבנין הבית נקבע מלכתחילה שיהיו לארון (כביכול) שני מקומות בביהמ"ק: א) מקום גלוי, על אבן השתיה בקדש הקדשים; ב) מקום עבור גניזתו,

27) ראה תוס' הרא"ש להוריות יב, א. צפע"נ עה"ת בהפטרות פ' פקודי – שזהו מה שאמר שלמה (מלכים א ח, כא) ואשים שם מקום לארון. 28) וע"פ הני"ל ס"ד – שתוכן פרק זה ברמב"ם הוא ע"ד צורת הבית, ובהלכה א' מפרש ע"ד קדש הקדשים (וישאר הארון הוא פרט וחלק ממנו) – מוכן פשוטות שכוונת הרמב"ם ב,בנה בו מקום כו' היא לקדה"ק.

29) דביענין קידוש בשעת בנין – ראה שבועות טו, ב.

24) לכללות ענין זה – ראה גם לקו"ש ח"ד שם. ח"א ע' 118 הערה 24. וש"נ.

25) והרי לימוד צורת בית שני נוגע למ"ע לדורות של בנין ביהב"ח (ראה פיהמ"ש להרמב"ם בהקדמתו בנוגע למס' מדות. תויר"ט בפתיחתו למס' מדות. לקו"ש ח"א ע' 416 ואילך).

26) להעיר מחסדי דוד לתוספתא שם דלמ"ד ארון במקומו נגנוז – בשעה שבאו האויבים למקדש, מעצמו נגנוז במקומו".

יד ישראל בזמן יאשיהו; ויתירה מזו, שההכנסה למקום גניזתו היתה על-דרך ומעין הכנסת הארון לקדש הקדשים ע"י שלמה:

(א) יאשיהו המלך היה זה ש"צוה" לגנוז (על-דרך הכנסתו לקדש הקדשים ע"י שלמה המלך)³³. (ב) ההכנסה נעשתה ע"י "הלויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה" – על-דרך מה שהיה בימי שלמה, "ויביאו³⁴ הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו"³⁵.

ולכן דייק הכתוב ונקט הלשון "תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה גוי", היינו, שאין זו פעולה של סילוק ונטיילת הארון ממקומו, אלא אדרכה, זוהי נתינה בבית³⁶. ומטעם זה הביא הרמב"ם גם את סיום הכתוב, "אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם גוי", כלומר, שאע"פ שמכאן ואילך יהיה הארון במצב של גניזה וממילא, "אין לכם (אפשרות ל)משא בכתף", אין פירוש הדבר שעתה יש חסרון בעבודה שבניהמ"ק, אלא – "עבדו את

מקום (לקדושת) ארון³⁰ (בקדש הקדשים).

ולפיכך הדגיש הרמב"ם, ש"שלמה כו' ידע שסופו ליחרב (ולכן) בנה בו מקום לגנוז בו הארון" – מלכתחילה בנה שלמה מקום גניזה לצורך הארון [כהדגשת הרמב"ם, שהמקום היה (מתאים לגניזה –) "למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות"]³¹. וממילא מובן שקידשו³¹ בתורת (מקום הארון, וממילא) חלק מקדש קדשים³².

ו. עפ"ז יובן גם הטעם שהמשיך הרמב"ם והוסיף ש"יאשיהו המלך צוה וגנוזו במקום שבנה שלמה":

כדי לחזק ההוכחה שגניזת הארון במקום זה (לא היתה ענין שבדיעבד, אלא היא) נקבעה מלכתחילה (– כך שזה יהיה מקומו (הגנוז) של הארון, כחלק מקדש הקדשים) –

מבאר הרמב"ם, שגם גניזת הארון היתה (לא בעת החורבן)²⁶ – זמן ה"בדיעבד", אלא) בשעה שביהמ"ק לא היה בסכנה כלל – כידוע תוקף

(33) עפ"ז תומתק הדגשת הרמב"ם, ויאשיהו המלך, וכן בלשון הפסוק שהביא, "שלמה בן דויד מלך ישראל", כי הקידוש וכו' קשור עם המלך – ראה רמב"ם שם פ"ו הי"א.

(34) מלכים א ה, ו.

(35) כדמוכח מסיום הפסוק שהביא כאן, אין לכם משא בכתף, "לדעת הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע לד) שהיא מצות הכתינים, שישאו הארון בכתף. וגם לדעת הרמב"ן שם (שורש ג) שהיא מצות הלויים, בנדו"ד מוכרח שהכוונה כאן הוא לכהנים כיון שהוצרכו ליכנס לקדה"ק, וכמו שפירש הרמב"ן שם בפסוק דמלכים הנ"ל, "ויביאו הכהנים גוי".

(36) להעיר מרש"י יומא נב, ב ד"ה תנו. תוס' הרא"ש להוריות שם.

(30) ראה מנחות כז, סע"ב – דמקום הארון יש לו קדושת ארון, מקום המקודש לקודש".

(31) כי אף שדוד קידש עד התהום (ובחים כד, א), הרי גם שלמה קידש (הוסיף בקידוש) כל' הרמב"ם ה' ביהי"ח פ"ו הי"ד (ובפרט ע"י הקרבנות שלו וכו'). ואכ"מ.

(32) עפ"ז יש לבאר מה שכייל הרמב"ם בהלכה זו ע"ד צנצנת המן ומטה אהרן – הן בתחלת ההלכה, ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן, והן בסופה, ונגנו עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו כו" – כי מזה מוכח עוד יותר שגם במקום שנגנו הארון הוא מקום ארון, שלכן בענינים אלה שדינים הוא להיות במקום הארון, ונגנו עמו (וראה גבורת ארי יומא נב, ב. ו ש"ג).

הנה בפנימיות אף בו ניתן ענין של „נצחיות” – בבית ראשון ישנו מקום גניזה שבו לא היה חורבן, והארון נמצא במקומו „עד היום הזה”.

מה ש„קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא”, הרי זה מצד קדושת המקום, „מפני השכינה”; אבל כאן מחדש הרמב”ם ענין עמוק יותר, שגם הבנין גופא יש בו ענין, חלק, שהוא „לשעתו ולעתיד לבוא” – קדש הקדשים נבנה מלכתחילה באופן שיש בו מקום גניזה, „לשעתו ולעתיד לבוא”.

ט. ע”פ הנ”ל גם נוסף עומק חדש בקשר שבין שלשת בתי המקדש:

אין זאת שישנם שלשה בתי מקדש (נפרדים) שיש להם שייכות זה לזה, אלא בעיקרם³⁸ הם בית אֶתְנָס³⁹: בית המקדש השני וכן השלישי אינם בית אֶתְנָס (בחלק עיקרי), אלא – הבית (הראשון) שנבנה מחדש.

כבר בכנינו של הבית הראשון נקבע ענין שהוא לשעתו ולעתיד לבא (כנ”ל) – עבור הבית השני והשלישי – ענין נצחי.

[ו]”ל שעל-דרך-זה הוא בתחיית המתים⁴⁰: אין פירוש הדבר שאז ייבראו גופים חדשים לגמרי, אלא הגופים ייבנו מ„עצם לזו”⁴¹ – שהיא

ה’ אלקיכם גו” בביהמ”ק (כי לא נעשה עי”ז חסרון בבנין הבית).

ז. ע”פ כל הנ”ל יובן גם הטעם שסיים הרמב”ם את ההלכה באריכות זו בענין האורים ותומים בזמן בית שני:

בכך מביא הרמב”ם דוגמא לדבריו בתחילת ההלכה אודות הארון – שגם בבית שני היה הארון בשלימות (היינו במקומו), אע”פ שהיה בכך שינוי גדול בגלוי, שלא היה נראה בביהמ”ק –

שכן מצינו גם לענין האורים ותומים בבית שני: האורים ותומים – לדעת הרמב”ם – היו בשלימותם אף בבית שני³⁷; אמנם היה בהם שינוי גדול, ש„לא היו משיבין כו” – קולם לא נשמע, היינו שהיה חסרון בגילוי שלהם (כאורים ותומים) כפי שהיה בבית ראשון – אבל הם היו בשלימותם, ולכן (כסיום דברי הרמב”ם) הם השלימו את מנין הבגדים של הכהן הגדול.

ח. וע”פ כל הנ”ל נמצא חידוש והפלאה לא רק בקשר לשלימות מעלת וקדושת הבית השני – שגם בזמנו היה קדש הקדשים בשלימותו והארון במקומו – אלא בכך מתבארת מעלה גם בקדושת בית ראשון:

אע”פ שבחיצוניות לא היה בית ראשון בנין נצחי, אלא היה יכול להיות (ואכן היה) בו חורבן הבית,

(38) ובפרט לדעת הרמב”ן (ריש פרשתנו): עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון.

(39) ראה לעיל ע’ 149 ואילך. לקמן ע’ 261 ואילך.

(40) ראה בכ”ז לקו”ש ח”ו ע’ 83 ואילך. ח”ח ע’ 248. וש”נ.

(41) ב”ר פכ”ח, ג. וש”נ.

(37) כמ”ש המפרשים (באר שבע סוטה מט, א. ועוד) שלדעת הרמב”ם (הל’ ביהב”ח כאן. הל’ כלי המקדש פ”י ה”) אבני החושן הם האורים ותומים (ולא שם המפורש שה”ח חסר בבית שני). וראה לקו”ש ח”א ע’ 136 הערה 16. וש”נ.

שלמה את המקדש, לא זו בלבד שידע שסופו ליחרב, אלא הכניס וקבע בתוך הבנין גופא את (נתינת) המקום לחורבנו – „בנה בו מקום לגנוז בו הארון“.

יא. אבל מזה גופא שבזמן בנין ביהמ"ק, יחד עם כל השמחה וההתלהבות הגדולה שהיתה אז, היתה מחשבתו של שלמה נתונה דוקא לחורבן הבית, ולא עוד אלא שעשה פעולה בקשר לזה, מובן, אשר באמת (גם) החורבן נוגע (ומביא) לתכלית של בנין הבית.

והביאור בזה:

חורבן הבית לא היה לשם החורבן עצמו ח"ו וח"ו, אלא כדי שעל־ידו תבוא עליה נעלית יותר – ירידה צורך עליה – עד לבנין הבית השלישי שיהיה בית נצחי, ואזי תהיה שלימות בבנין ביהמ"ק, כי הוא יהיה „בנינא דקוב"ה“⁴⁴ („מקדש אדני כוננו ידיך“⁴⁵).

וזהו מש"כ הרמב"ם „בעת שבנה שלמה את הבית ו(בדך מנמילא) ידע שסופו ליחרב“ – כיון שהיה „בנינא דבר נש“⁴⁶ – אזי „בנה בו מקום לגנוז בו כו“, היינו שקבע והכניס בבנין מלכתחילה את (נתינת) המקום לחורבן, כדי שלאחרי זה תבוא (ע"י הירידה של החורבן) העליה שבבית השלישי.

וענין זה, שמה ש„סופו ליחרב“ הוא

עצם הגוף שלפני זה, אשר בה אין שייך שום („חורבן“) הפסד.

וזהו גם הענין בכך ש„בנה בו מקום לגנוז בו הארון“ – מקום הארון הוא ה„עצם“ (העיקר, כנ"ל) של בית המקדש, שבו אין שייך שום חורבן והפסד⁴², וממנו הוא בנין המקדש השני והשלישי[.

י. הלכה זו ברמב"ם מביעה גם דברים נפלאים בכללות ענין החורבן והגלות:

ביהמ"ק מצד עצמו – אינו ראוי שתהיה בו אפשרות לענין של חורבן, שכן אי אפשר שתהיה לגויים בכח עצמם איזו שליטה ח"ו בבית המקדש, שהוא הבית לה/;

ומה שבפועל היה חורבן הבית אפשרי, זהו מפני שבביהמ"ק גופא, בעת בנינו, היתה נתינת מקום ואפשרות לחורבן.

וזהו על־דרך מה שבנוגע לאיש ישראל בכלל – אין לגוי מצד עצמו שום שליטה עליו, אלא אם הוא (ע"י מעשיו ופעולותיו) נותן מקום לזה.

[ויתירה מזו: לא זו בלבד שאי אפשר שתהיה לגוי שליטה על יהודי, אלא גם – להבדיל וכו' – לבית־דין ופמליא של מעלה אין כביכול שליטה על יהודי, וה„דין“ שהם פוסקים על יהודי מוכרח להיות ב„הסכמתו“ של היהודי⁴³].

וזהו מש"כ הרמב"ם, שהאפשרות לחורבן הבית היא מפני שבעת שבנה

44) זח"ג רכא, א. ועד"ז שם ח"א כח, א.

45) בשלח טו, יז.

46) כמ"ש בוח"ג שם, ושלמה הוה ידע דבגין דהאי עובדא דבר נש לא יתקיים“.

42) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז (ע' 471

ואילך) לענין הארון. וראה לעיל הערה 30.

43) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1207 ואילך.

עמוקות" – המדריגות הכי נעלות באלקות, שמצד עצמן הן „מטמוניות עמוקות" (לשון רבים), „עמוק עמוק מי ימצאנו"⁴⁷, אשר ע"י עבודה רגילה, באופן ישר, אי אפשר שיהיו נמשכות;

דוקא ע"י עבודת התשובה, הבאה לאחרי שנהג האדם (לא כפי ש„האלקים עשה את האדם ישר"⁴⁸, אלא) בדרך של „עקלקלות" – נעשות אלו „עקלקלות" למעליותא, המשכת ה„מטמוניות עמוקות" (שאינן נמשכות בדרך אור ישר, אלא בדרך אור חוזר, „עקלקלות").

וזה יהיה בגלוי בבית המקדש השלישי, הבנין הנצחי, שיבנה ויתגלה במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ דברים תשמ"א)

(47) קהלת ז, כד. ובפרש"י שם: אין לו רשות להרהר בהן מה למעלה כו' ומה לאחור – וראה חגיגה רפ"ב, תקו"ז ת"ע (קכו, סע"א) חו"ב ובשל"ה (ו, ב. ת, א) קוצו של יו"ד. וראה לקו"ת ר"פ מסעי. ואכ"מ.

(48) קהלת שם, כט.

לצורך העליה שלאחרי זה, מודגש במעשה זה גופא שעשה שלמה – „בנה בו מקום לגנוז בו את הארון", שיש בו שני קצוות:

מחד גיסא, מורה הדבר שהבית הוא כזה ש„סופו ליחרב", אבל לאידך, המטרה של בניית מקום הגניזה היא – להבטיח את הנצחיות של הארון וביהמ"ק: עי"ז הובטח, שגם בבית השני לא יהיה חסרון ב„בנין הבית", ויתירה מזו – הדבר הבטיח שהארון גופא ישאר בשלימותו, וממנו ייבנה מחדש הבית השלישי (כנ"ל ס"ט).

יב. עפ"ז יש לפרש גם כן (בפנימיות הענינים) את שלשת הלשוניות שכתב הרמב"ם אודות המקום שנגנוז בו הארון – „במטמוניות עמוקות ועקלקלות":

בכך מרמז הרמב"ם לעילוי שנוסף במקדש עי"ז ש„בנה בו מקום לגנוז בו הארון": אע"פ שבחיצוניות היה הדבר קשור לענין החורבן, „סופו ליחרב", הנה דוקא באמצעות ירידה זו נעשית (ע"י התיקון והתשובה על הירידה –) העליה, התגלות בחינת „מטמוניות

